

معرفی کتاب

روزشمار جلد ۲۳ (والفجر مقدماتی)

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس روزشمار جنگ ایران و عراق را به ۵۷ مجلد تقسیم کرده است که ۱۷ جلد آن (به صورت ناپیوسته) تاکنون چاپ شده است. جلد ۲۳ این مجموعه با عنوان والفجر مقدماتی؛ دستگیری سران حزب توده و تیرگی روابط ایران و شوروی به چاپ رسید. این کتاب دوره زمانی ۱/دی/۱۳۶۱ تا ۳۰/بهمن/۱۳۶۱ را در بر می‌گیرد. از ویژگی‌های این کتاب می‌توان به دارا بودن خلاصه‌ای مهم مطالب و فهرست نمایه موضوعی (اعلام) است که دسترسی خواننده به مطالب را سهل می‌کند اشاره کرد.

نویسنده کتاب در بخشی از مقدمه، کتاب را این طور معرفی کرده است: کتاب حاضر به تبیین ابعاد مختلف جنگ یعنی مسائل نظامی (عملیات‌ها)، اجرای آتش سلاح‌های دوربرد، پاک‌سازی مناطق ناآرام، اقدامات گروه‌های هم‌پیمان عراق در داخل (...) و آن دسته از مسائل غیرنظامی (اعم از سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و...) که بر حوزه نظامی و توان رزمی طرفین درگیر تاثیرگذار بوده، پرداخته است. این کتاب بر مبنای روزشمار سال است و

فصل‌بندی خاصی ندارد. اهم مطالب این کتاب به این شرح است:

- روند مباحث مربوط به طراحی مانور و اجرای عملیات والفجر مقدماتی، مراحل و سازمان رزم عملیات؛ یگان‌های عملیاتی اعم از نیروهای سپاه و ارتش و سرانجام اجرا و هدایت عملیات.

- گسترش سازمان رزم و تغییرات سازمانی سپاه برای توسعه کمی و کیفی توانایی‌های خود.

- نگاه کلی به روابط جمهوری اسلامی ایران و شوروی که در پی گرمی روابط عراق و شوروی تحلیل یافت. افزایش ارسال اسلحه از شوروی به عراق؛ دستگیری سران حزب کمونیست توده به عنوان عوامل داخلی و جاسوس کشور اتحاد جماهیر شوروی.

- محاکمه سران اتحادیه کمونیست ایران مشهور به "سربدران" یا "سپاه جامگان" به جرم حمله به شهر آمل و کشتار ۴۰ تن از مردم و نیروهای نظامی و امنیتی این شهر.

شاخص‌ترین وقایع غیرنظامی که در این دوره ۶۰ روزه بررسی شده است، عبارتند از:

- ادامه میانجی‌گری دولت الجزایر؛ سفر وزیر

- خارجه این کشور به ایران و عراق و پیامدهای این سفر.
- روابط فرانسه و عراق و سفر "طارق عزیز" نمایده ویژه عراق به فرانسه.
 - بررسی اجلاس سه جانبه جمهوری اسلامی ایران، لیبی و سوریه و بیانیه مشترک صادر شده در آن.
 - بررسی روابط متشنج عراق و کویت؛ تلاش نافرجام کویت برای جلب رضایت عراق و افزون‌خواهی عراق برای تصرف جزیره "بویان" کویت.
- کتاب ۳۲ روزشمار جنگ ایران و عراق در قطع رقعی و ۹۰۶ صفحه و با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه و با قیمت ۲۱۰۰۰۰ ریال به چاپ رسیده است.
- شورای عالی دفاع به روایت مطبوعات**
- شورای عالی دفاع در ۲۰ اردیبهشت ۱۳۵۹، پس از حمله نظامی امریکا به طبرس در اوایل همین ماه، به طور رسمی شکل گرفت. اما تا شروع جنگ عراق علیه ایران و حتی تا بیست روز پس از آن، هیچ جلسه‌ای تشکیل نداد.
- امام خمینی در ۲۰ مهر ۱۳۵۹، در پیامی وظایف و اختیارات شورای عالی دفاع را در ۸ بند زیر مشخص کردند:
- ۱- اداره کلیه امور مربوط به جنگ
 - ۲- تبعیت نیروها از شورا در اداره مناطق
 - ۳- تحت نظر گرفتن تبلیغات اعم از رادیو، تلویزیون و مطبوعات
 - ۴- تبیین سیاست خارجی مربوط به دفاع
 - ۵- پخش کلیه اعلامیه‌ها و بیان تبلیغات با اجازه شورا
 - ۶- دولت مأمور جلب متخلفین و تحویل به دادگاه انقلاب است.
- ۷- دادگاه‌ها به جرائم، حسب وضع دفاعی و انقلابی عمل می‌کنند.
- ۸- تعیین نمایندگان در مناطق جنگی.
- اولین جلسه شورای عالی دفاع زمانی تشکیل شد که عراق به جز خرمشهر، آبادان و سوسنگرد در بیشتر محورهای جبهه‌های جنوب و غرب ایران، بسیار پیشروی کرده و مناطق شهرها و روستاهای زیادی را به اشغال درآورده بود.
- نقش و عملکرد شورای عالی دفاع در سطح عملیاتی عمدتاً در مقطع ۲۰ مهر ۱۳۵۹ تا آذرماه ۱۳۶۰ (پس از عملیات طریق‌القدس) قابل‌بازشناسی و پس از آن با شکل‌گیری قرارگاه کربلا و تیم جدید فرماندهی در سپاه و ارتش، این نقش بیشتر جنبه ستادی و سیاست‌گذاری پیدا کرد. با این همه، تا زمانی که بنی‌صدر حضور داشت، شورای عالی دفاع به عنوان ساختار، نقش‌چندانی ایفا نکرد.
- درباره شورای عالی دفاع به دلیل انتشار نیافتن منابع و مشروح مذاکرات آن کار پژوهشی انجام نشده است. از این رو پرداختن به آن، به طور مبسوط میسر نیست. کتاب حاضر مجموعه‌ای است از اظهارات، مصاحبه‌ها و تصمیمات اعضای شورای عالی دفاع در طول هشت سال جنگ که از مطبوعات داخلی گزینش و جمع‌آوری شده‌اند. فصل‌های کتاب براساس سال وقوع حوادث در ۹ فصل تنظیم شده و در ابتدای هر فصل نیز چکیده‌ای از اهم مباحث و تصمیمات شورا در آن سال آمده است.
- این کتاب به همت منصور کمالی تنظیم شده و در قطع رقعی و ۶۶۴ صفحه و با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه و قیمت ۱۴۰۰۰۰ ریال توسط نشر "صفحه جدید" به چاپ رسیده است. دکتر اردستانی نیز بر این کتاب مقدمه نوشته است.